

Anselm Günthör, OSB, Die Predigt. Theoretische und Praktische Theologische Wegweisung, Herder, Freiburg-Basel-Wien, 1963, s. 279.

Autor tego homiletycznego dzieła, prof. teologii moralnej i homiletyki w Papieskiej Wyższej Szkole Akademickiej Benedyktynów „San Anselmo” w Rzymie, opracował powyższy podręcznik do współczesnej homiletyki na podstawie długoletnich doświadczeń kaznodziejskich i naukowych na katedrze profesorskiej. W swej budowie wewnętrznej wykazuje on poza dłuższym wstępem dwie części, z których w pierwszej spotykamy się ze świadectwem Objawienia i teologicznych rozważań na temat kazań, a w części drugiej z głównymi aktualnymi dziś odmianami kazań. W przedmowie wstępnej i w części pierwszej tej homiletycznej pracy naukowej rozprawia Autor o odnowie współcze-

snego kaznodziejstwa, gdyż ono przeżywa dziś poważny kryzys z przyczyn natury zewnętrznej, oraz wewnętrznej w stosunku do treści i formy kazań. Z aspektu na słuchaczy współczesnych kazań, źródła zewnętrznego ich kryzysu, to są oni racjonalistycznie i nawet sceptycznie do nich o prawdach nadprzyrodzonych traktujących nastawieni w wyniku dominującego obecnie wykształcenia techniczno-eksperymentalnego i tym samym racjonalistycznego. Nadto człowiek XX-go wieku żyje także w świecie coraz to nowszych wynalazków w dziedzinie techniki i astronautyki, z których jest bardzo dumny. Stąd też wobec tych osiągnięć naukowych błędą w jego liberalnych poglądach dobra kultury duchowej, zwłaszcza religijnej, przekazywane potomnościom przez dawne pokolenia. Z tego też powodu staje się coraz bardziej nieczułym i w końcu zupełnie obojętnym w swym stosunku do wiary chrześcijańskiej i Kościoła katolickiego. Niekiedy też uchodzą u niego dobra kultury materialnej za ważniejsze dla życia pod względem egzystencjalnym aniżeli dobra kultury duchowej. Niemniej jednak doznaje człowiek b. stulecia poważnych refleksji w swoim naturalizmie witalnym materialistycznym. Wiedziony bowiem tęsknotą za trwałym pokojem i bezpieczeństwem dla życia osobistego i zbiorowego widzi te dobra społeczne i indywidualne zagrożone w obecnej epoce atomowej. Garnie się więc do kościoła i do jego ambony, aby w nauce Chrystusa i w Jego łasce Bożej znaleźć dla siebie i dla swojej społeczności bezpieczną przystań w obecnych, możliwych z winy człowieka uzbrojonego w potężną broń nuklearną, eschatologicznych czasach. Jest bowiem przekonany, że tylko Chrystus może przez swój Kościół zapewnić ludzkości pożądany przez nią pokój.

Tegoczesny więc chrześcijanin o cechach człowieka XX-go wieku pragnie jako słuchacz kazań, aby „Chrystus głosił Chrystusa” z ambony w duchu przewodniego hasła homiletycznego św. Augustyna, wielkiego Ojca Kościoła. Chrystus więc, twierdzi A. Günthör, winien być dziś główną treścią Słowa Bożego w kazaniu oraz wzorem do głoszenia go. Od kapłana-kaznodziei wymaga też dziś jego słuchacz spod ambony, aby również przykładem własnego życia pociągał go do Chrystusa. Nadto żąda od niego głębokiego wykształcenia, zarówno biblijnego, liturgicznego, teologicznego, jak również psychologicznego i socjologiczno-pastoralnego w ramach współczesnej naukowej teologii pastoralnej. Chrystusa bowiem pragnie się słowami z niego zaczerpniętymi w liturgii Mszy św. i w innych nabożeństwach liturgicznych, aby się też w ten sposób przygotować do apostołstwa świeckich katolików w krzewieniu Królestwa Bożego na ziemi.

W chrystocentryzmie dzisiejszych kazań Günthor uwydatnia szczególnie Chrystusa ukrzyżowanego jako źródło naszego zbawienia i uświęcenia. Dlatego też kazania o Chrystusie muszą być powiązane z Pismem św., z nauką o Kościele, o Sakramentach i Liturgii, z kolei z nauką

o rzeczach ostatecznych z wezwaniem do życia moralnego w Chrystusie. Na tego rodzaju kazania jest, zgodnie z ankietami przeprowadzonymi w ostatnich latach wśród świeckich katolików na Zachodzie, największe zapotrzebowanie.

Jeśli następnie i w stosunku do formy współczesnych kazań „Chrystus” powinien je głosić, to tegoczesny kaznodzieja ma się wzorować w przepowiadaniu Słowa Bożego także na Chrystusie. Słowa więc kazań, mówi Günthör, winny być słyszalne, zrozumiałe, w miarę możliwości w języku ludu głoszone, z pominięciem łacińskich cytatów i naukowej terminologii teologicznej, oraz słów biblijnych dziś nie wskazanych, jak np. nazwa Kościoła „owczarnia”, a wiernych „owce”.

Odnosnie obrazów umownych, przykładów i porównań w kazaniach, to Anselm Günthör zaleca brać je z życia słuchaczy, posługiwać się tylko jednym zasadniczym przykładem i przytaczać go na początku kazania. Powinno się też rozczłonkować dane kazanie na przejrzyste części składowe przy pomocy podanego przykładu. Należy też w kazaniach unikać wszelkich osobistych wycieczek pod adresem pewnych słuchaczy kazań skierowanych. Kazanie powinno z kolei swoją treścią pobudzać słuchaczy do radości, nie są więc wskazane kazania zgorzkniałe napełniające ich goryczą, zwłaszcza tak zwane kazania karcące. Należy też wygłaszać kazania według Autora omawianej książki w tonie rozmowy ze słuchaczami, w miarę możliwości w liczbie mnogiej przez „my”, a nie „wy”. Nie godzi się również posługiwać w nich patosem.

W drugiej części swej homiletycznej rozprawy pt. „Kazanie” (Die Predigt), ujętej kerygmaticznie w przepowiadaniu Słowa Bożego i pod aspektem teologii kaznodziejstwa, omawia A. Günthör szczególnie istotę kazań wygłaszanych w niedziele, w powtarzających się co tydzień świętach naszego Odkupienia, uroczystej pamiątki głównych wydarzeń ze zbawczego dzieła Chrystusa-Zbawiciela. Z kolei rozprawia o homiliach i kazaniach katechizmowych bardzo dziś aktualnych do katechez rodzinnych, oraz kazań liturgicznych i tematycznych, jak również o kazaniach niedzielnych dla dzieci. O tym wszystkim poucza swoich czytelników nasz Autor na podstawie współczesnych dekretów pastoralnych synodalnych we Włoszech, Niemczech, Francji, w Ameryce Północnej, oraz bogatej literatury homiletycznej Europy Zachodniej.

W końcu w drugim i ostatnim rozdziale części drugiej omawianej książki traktuje Anselm Günthör o współczesnych kazaniach misyjnych dla ludu. Hasłem przewodnim dotychczasowych misji ludowych było wezwanie skierowane do poszczególnych ich uczestników „Ratuj swoją duszę”. Dziś przybrały misje charakter bardziej religijno-społeczny i środowiskowy w duchu hasła apostołstwa ludu katolickiego.